

національностей і вміння будувати свою поведінку відповідно до цих особливостей та норм [3, с. 58]. Можливо у курсантів значущість культурної компетентності пов'язується з майбутньою діяльністю й бажанням досягати повноцінної комунікації з громадянами, наприклад, іноземними. Таким чином, складові професійної компетентності поліцейських є внутрішньо несуперечливими, формуються у соціальному та професійному середовищі правоохоронців, а також під час навчання у предметному контексті майбутньої професійної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію: закон України від 12.05.2015. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Лапшина В. Л. Професіоналізм працівника органів внутрішніх справ: системний аналіз. *Право і Безпека*. 2004. Т. 3, № 3. С. 224–228. URL: <http://pb.univd.edu.ua/index.php?controller=service&action=download&download=17347> (дата звернення: 05.03.2017).
3. Жукевич І. О. Професійна компетентність майбутнього правоохоронця: сутність і складові. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2013. Вип. 6. С. 54–60.
4. Левенець О. А. Професійні вміння у структурі діяльності працівників органів внутрішніх справ // *Проблеми пенітенціарної теорії і практики: щоріч. бюл./за заг. ред. А. А. Музики*. Київ: КЮІ КНУВС, 2005. С. 611–618.

Отримано 02.03.2017

УДК 159.98

Ірина Ігорівна ШЕВЦОВА,

*курсант факультету № 3 (підрозділів поліції превентивної діяльності)
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ВПЛИВ СТАВЛЕННЯ БАТЬКІВ НА ФОРМУВАННЯ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Розглянуто взаємозв'язки суб'єктивного сприйняття ставлення батьків та прагнення досконалості. Показано, що негативні прояви у виховній практиці матері, особливо директивність, виявилися пов'язаними з високим рівнем перфекціонізму дівчат, особливо з перфекціонізмом, орієнтованим на інших. Більш високому рівню перфекціонізму дівчат сприяє позитивний інтерес з боку батька, а також неспільність в його виховній практиці.

У закордонних дослідженнях останніх років одним з важливих аспектів особистості є перфекціонізм. У самому широкому значенні перфекціонізм – це прагнення бездоганності, досконалості, а перфекціоніст – це людина, яка прагне бути найкращою у всіх аспектах свого життя.

Перфекціонізм має складну психологічну структуру, що включає високі стандарти діяльності та домагань, а також параметри когнітивних спотворень: постійне порівняння себе з оточуючими (персоналізація, «життя в режимі порівняння»), дихотомічна оцінка результату діяльності та її планування за принципом «все або нічого» (поляризоване мислення), селектування інформації про власні невдачі і помилки (негативне селектування).

П. Х'юїтт і Г. Флетт виявили три складові перфекціонізму: суб'єктно- або особистісно-орієнтований перфекціонізм (завищені і нереалістичні вимоги до себе і посилене дослідження себе, самокопання і самокритика, що унеможливають прийняття власних вад, недоліків і невдач), об'єктно-орієнтований перфекціонізм (пред'явлення перебільшених і нереалістичних вимог до інших) і соціально запропонований перфекціонізм (генералізоване переконання або відчуття, що інші пред'являють до суб'єкта нереалістичні вимоги, яким важко, але необхідно відповідати, щоб заслужити схвалення і прийняття) (цит. за [2]). Британські клінічні психологи під керівництвом Фроста в структуру перфекціонізму включили шість компонентів:

- особистісні стандарти – схильність висувати занадто високі стандарти у поєднанні з надмірною важливістю відповідності цим стандартам;
- організованість – відображення важливості порядку і організованості;
- невпевненість в діях – сумніву відносно якості виконання діяльності;
- стурбованість з приводу помилок – негативна реакція на помилки, схильність прирівнювати помилку до невдачі;
- батьківські очікування – сприйняття батьків як що делегують занадто високі очікування;
- батьківська критика – сприйняття батьків як надмірних критиків.

Виокремлюють здоровий (пов'язаний із «сумлінністю») і нездоровий (пов'язаний з низькою самооцінкою) види перфекціонізму, дезадаптивний («невротичний») і адаптивний («нормальний») перфекціонізм [4].

У міжособистісних контактах перфекціоніста можливі: конфлікти і розриви через надмірні вимоги і чекання на адресу навколишніх; конкурентні відносини з людьми через порівняння себе з ними, заздрості, ревнощі; недолік близьких і довірчих відносин.

В останні роки дослідники активно вивчали роль перфекціонізму в таких розладах, як депресія, тривожність, розлади харчування, особистісні розлади, хронічні болі й інші види важкої дезадаптації [4].

Прагнення досконалості не може не впливати на особливості формування особистості особливо в юнацькому віці. В дослідженнях

Я. О. Жебрун виявлені труднощі у соціально-психологічній адаптації студентів, схильних до перфекціонізму. Вченим показано, що особистість студента-перфекціоніста характеризується внутрішньою суперечливістю. При наявності загальної невпевненості в собі і внутрішньої залежності від суспільної оцінки, перфекціоніст схильний до зовнішньої демонстрації власного внутрішньособистісного благополуччя – сили особистості, прагнення автономії, свободі та домінування.

Слід зазначити, що передумови формування перфекціонізму недостатньо вивчені у світовій та вітчизняній науці. В проведеному дослідженні в якості можливих передумов формування перфекціонізму розглядалися умови виховання.

У роботі були використані наступні методики: опитувальник «Підлітки про батьків» (Л. І. Васерман, І. А. Горькова, О. Є. Роміцина) [1], Багатомірна шкала перфекціонізму П. Л. Х'юїтта та Г. Л. Флейта [3]. П. Л. Х'юїтт та Г. Л. Флейт визначають перфекціонізм як прагнення бути бездоганим в усьому. Ґрунтуючись на результатах як власних досліджень, так і досліджень, проведених іншими вченими, вони описують три складових перфекціонізму: перфекціонізм, орієнтований на себе (ПОС), перфекціонізм, орієнтований на інших (ПОІ), соціально запропонований перфекціонізм (СЗП).

У дослідженні взяли участь 30 дівчат у віці 17 років, курсанти І курсу ХНУВС.

Таблиця 1

Особливості взаємозв'язку суб'єктивного сприйняття дівчатами ставлення матері та перфекціонізму, r,

Ставлення матері	ПОС	ПОІ	СЗП	Загальний рівень перфекціонізму
Позитивний інтерес	0,21	- 0,10	0,27	0,18
Директивність	0,13	0,44*	0,36*	0,37*
Ворожість	- 0,05	0,45*	0,04	0,16
Автономність	- 0,15	- 0,66**	- 0,36*	- 0,46*
Непоследовність	0,05	0,24	0,20	0,19

Примітки: * – $p = 0,05$; ** – $p = 0,01$.

Негативні прояви у виховній практиці матері, особливо директивність, виявилися пов'язаними з високим рівнем прагнення досконалості у дівчат, особливо з перфекціонізмом, орієнтованим на інших. Автономність у виховній практиці матері була негативно пов'язаною з перфекціонізмом у обстежених дівчат.

Взаємозв'язки особливостей виховання батька та рівня перфекціонізму у дівчат виявилися дещо відмінними від даних щодо впливу особливостей виховання матері на прагнення дівчат досконалості (див. табл. 2).

Таблиця 2

**Особливості взаємозв'язку суб'єктивного сприйняття дівчатами
ставлення батька та перфекціонізму, г,**

Ставлення батька	ПОС	ПОІ	СЗП	Загальний рівень перфекціонізму
Позитивний інтерес	0,50**	0,15	0,48**	0,54**
Директивність	- 0,13	0,36*	0,13	0,10
Ворожість	- 0,20	0,28	- 0,08	- 0,05
Автономність	0,22	- 0,25	- 0,03	0,03
Непоследовність	0,04	0,57**	0,31	0,37*

Умовні позначки – як у табл. 1.

Більш високому рівню перфекціонізму у дочки сприяє позитивний інтерес з боку батька, а також непоследовність в його виховній практиці.

Отримані результати можуть бути використані в роботі практичних психологів, педагогів, вихователів та батьків з метою оптимізації батьківських впливів. В подальшому доцільно проаналізувати вплив виховного впливу матері на формування прагнення досконалості у дівчат, які виховуються в неповних родинках.

Список бібліографічних посилань

1. Вассерман Л. И. Родители глазами подростка: психологическая диагностика в медико – педагогической практике: учеб. пособие. СПб.: Речь, 2004. 256 с.
2. Гаранян Н. Перфекционизм, депрессия и тревога. *Московский психотерапевтический журнал*. 2001. № 4. С. 18–48.
3. Грачева И. И. Адаптация методики «Многомерная шкала перфекционизма» П. Хьюита и Г. Флейта. *Психологический журнал*. 2006. № 6. С. 73–89.
4. Ясная В. А., Ениклопов С. Н. Перфекционизм: история изучения и современное состояние проблемы. *Вопросы психологии*. 2007. № 4. С. 157–168.

Отримано 06.02.2017